

Republika Srbija
VRHOVNI SUD SRBIJE
Rev 3094/05
19.04.2006. godina
Beograd

Vrhovni sud Srbije u Beogradu, u veću sastavljenom od sudija: Nikole Stanojevića, predsednika veća, Zvezdane Lutovac, Slobodana Dražića, Mihaila Rulića i Slobodana Spasića, članova veća, u parnici tužioca Preduzeća "AA", čiji je zastupnik advokat, protiv tužene Republike Srbije – Ministarstva trgovine RS, koju zastupa Republički javni pravobranilac iz Beograda, radi naknade materijalne štete, odlučujući o reviziji tužene, izjavljene protiv presude Okružnog suda u Jagodini Gž.br. 946/05 od 19.07 2005. godine, u sednici veća održanoj dana 19.04.2006. godine, doneo je

R E Š E N J E

UKIDAJU SE presuda Okružnog suda u Jagodini Gž.br. 946/05 od 19.07 2005. godine i presuda Opštinskog suda u Jagodini P. broj 670/04 od 14.12.2004. godine i predmet VRAĆA prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Okružnog suda u Jagodini Gž.br. 946/05 od 19.07 2005. godine odbijena je žalba tužene i potvrđena presuda Opštinskog suda u Jagodini P. broj 670/04 od 14.12.2004. godine; kojom je tužena obavezana da tužiocu na ime naknade štete isplati iznos od 2.342.212,48 dinara sa zakonskom zateznom kamatom na taj iznos od 31.07.2000. godine pa do isplate i iznos od 85.100,00 dinara na ime naknade troškova spora, sve u roku od 15 dana po prijemu presude.

Protiv navedene pravosnažne drugostepene presude, tužena je izjavila blagovremenu i dozvoljenu reviziju zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava.

Ispitujući pobijanu drugostepenu presudu u smislu člana 386. ZPP, Vrhovni sud je našao da je revizija osnovana jer su nižestepeni sudovi odlučujući o zahtevu tužioca, zbog pogrešno primenjenog materijalnog prava nepotpuno utvrdili činjenično stanje.

Prema utvrđenom činjeničnom stanju tužilac je proizvođač proizvoda od mesa za koju delatnost je registrovan. Organ tužene – tržišni inspektor Ministarstva trgovine Republike Srbije je dana 13.02.1998. godine nakon izvršene kontrole tužiočevog poslovanja, doneo rešenje o vraćanju i usklađivanju proizvođačke i prodajne cene prerađevina od mesa sa cenama iz cenovnika Komisije za određivanje privrednih subjekata koji imaju monopolski položaj na tržištu; shodno odredbama Uredbe o merama za sprečavanje i otklanjanje poremećaja na tržištu izazvanih zloupotrebom monopolskog položaja ("Sl. glasnik RS", br. 8/95 i 8/97). Ovo rešenje je potvrđeno dana 22.04.1998. godine od strane drugostepenog organa tužene – Ministarstva trgovine. Tužilac je potom pokrenuo upravni spor pred Vrhovnim sudom Srbije ishodujući presudu U. broj 2252/98 od 4.11.1998. godine kojom je poništeno navedeno rešenje Ministarstva trgovine Republike Srbije jer u navedenom upravnom postupku nije u prethodnom postupku utvrđeno da li tužilac spada u krug lica koja predstavljaju privredne subjekte sa monopolskim položajem na tržištu, u kom slučaju se oni o tome i obaveštavaju. Zbog navedenog snižavanja cena svojih proizvoda i nemogućnosti njihovog povećanja u periodu od 13.02.1998. godine (donošenja navedenog prvostepenog rešenja organa uprave) do 31.07.2000. godine kada je citirana Uredba ukinuta, tužilac je izgubio dobit u iznosu utvrđenom nalazom i mišljenjem sudskog veštaka finansijske struke od ukupno 2.342.212,48 dinara na dan 31.07.2000. godine (na ime glavnog duga i obračunate kapitalizirane zakonske zatezne kamate) u visini neostvarenog povećanja cena proizvoda od 10,12%.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja nižestepeni sudovi su zauzeli pravno stanovište da je tužena u obavezi da tužiocu naknadi materijalnu štetu u vidu izgubljene koristi u visini neostvarenog povećanja cena njegovih proizvoda; zbog nezakonitog postupanja organa tužene-državnog organa, u navedenom upravnom postupku. Zaključivši zapravo na bazi navedene presude Vrhovnog suda Srbije donete u upravnom sporu, da tužilac nije ni bio u obavezi da se pridržava navedenog Cenovnika jer na njega nije trebalo da se primenjuje citirana Uredba, zbog čije pogrešne primene mu je i prouzrokovana utvrđena materijalna šteta.

Međutim, osnovano se revizijom tužene ukazuje na pogrešno primenjeno materijalno pravo, zbog čega je činjenično stanje ostalo nepotpuno utvrđeno.

Naime, prema članu 25. Ustava Republike Srbije svako ima pravo na naknadu materijalne i nematerijalne štete koju mu nezakonitim ili nepravilnim radom nanese državni organ ili organizacija koja vrši javna ovlašćenja ili službeno lice. Odredbom člana 172. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima propisano je da pravno lice, pa i država, odgovara za štetu koju njegov organ prouzrokuje trećem licu u vršenju ili u vezi sa vršenjem svojih funkcija. Stoga se postupanje organa za čiji rad odgovara država, zakonitost i pravilnost njegovog rada, ocenjuje prema propisanim pravilima postupka za rad tog organa i okolnostima konkretnog slučaja.

Tužiocu je naređeno vraćanje i usklađivanje cena tužiočevih proizvoda rešenjem prvostepenog organa uprave

tužbeni je naravno vršenje i osuđivanje onda tužbenim proizvoda rešenjem prvostepenog organa uprave tužene koje je doneto dana 13.02.1998. godine na osnovu člana 42. stav 1. tačka 8. Zakona o uslovima za obavljanje prometa robe, vršenje usluga u prometu robe i inspekcijском nadzoru ("Službeni glasnik RS", broj 39 od 19.09.1996. godine, sa izmenama i dopunama u broju 20/97 od 14.05.1997. godine); kojim je bilo predviđeno da će inspektor izreći meru otklanjanja protivpravnog stanja privremenom zabranom obavljanja delatnosti pravnom licu, fizičkom licu odnosno preduzetniku, zatvaranjem prostorije u kojoj se obavlja delatnost ili na drugi odgovarajući način, u taksativno nabrojanim slučajevima.

Prema tome, kako država odgovara za nepravilan i nezakonit rad svojih organa po osnovu krivice tog organa čijim je nepravilnim i nezakonitim radom prouzrokovana šteta trećim licima u smislu člana 172. Zakona o obligacionim odnosima; to su nižestepeni sudovi propustili da zakonitost rada organa tužene ocene sa tog aspekta, odnosno aspekta odredbi citiranog Zakona o uslovima za obavljanje prometa robe, vršenje usluga u prometu robe i inspekcijском nadzoru, koji je bio na snazi u vreme donošenja prvostepenog rešenja organa uprave tužene, prema čijoj odredbi člana 42. stav 1. tačka 8. je inspektor imao pravo i dužnost da u postupku kontrole i vršenja nadzora izriče odgovarajuću meru u taksativno nabrojanim slučajevima, od kojih je pod tačkom 4. naznačen slučaj kada se roba prodaje ili pružaju usluge po cenama višim od propisanih, odnosno utvrđenih kalkulacijom ili cenovnikom. Sledom toga će u ponovnom postupku prvostepeni sud pre svega proveriti i utvrditi da li je u vreme donošenja navedenog rešenja tržišnog inspektora od 13.02.1998. godine, tužilac vršio prodaju svojih proizvoda po cenama višim od propisanih, da bi tek potom mogao da proceni pravni osnov, odnosno zakonitost rada navedenog organa uprave tužene u vreme donošenja tog i drugostepenog rešenja i to sa pravnog aspekta citiranog Zakona, na bazi kojeg su ona doneta.

Sa pravnog stanovišta Vrhovnog suda je pri tom neprihvatljiv tretman pravnog dejstva navedene pravosnažne presude Vrhovnog suda Srbije donete u upravnom sporu U. broj 2252/98 od 4.11.1998. godine, koji joj pridaju nižestepeni sudovi u oceni zakonitosti rada organa uprave tužene u tom upravnom postupku, tretirajući tu sudska odluku kojom je uvažena tužba tužioca i poništeno drugostepeno rešenje, kao dokaz o nezakonitosti rada organa uprave tužene, u konkretnoj situaciji. Međutim, iz sadržine ove sudske odluke proizlazi da je Vrhovni sud u toj kontroli zakonitosti rada organa uprave tužene našao da u navedenom upravnom postupku ima procesnih grešaka, sa kog razloga je i uvažio tužbu tužioca. Naime, u ovakvom sporu sudske kontrole zakonitosti upravnog akta sud je ovlašćen da ispituje zakonitost (ali ne i celishodnost) upravnog akta, a sadržina te sudske kontrole obuhvata ispitivanje akta sa formalnopravne - procesne i sa materijalno-pravne strane. Ali naznačena sudska odluka nije presuda tzv. "pune jurisdikcije" jer njom Vrhovni sud nije rešio upravnu stvar tužioca meritorno, odnosno nije rešio o postojanju ili nepostojanju prava tužioca ili o njegovom interesu; da bi ona mogla imati materijalno-pravne konsekvence na ostvarenje prava tužioca (na naknadu štete) u ovom sporu.

Stoga će prvostepeni sud u ponovnom postupku radi pravilne primene materijalnog prava utvrditi činjenice na koje mu je ukazano u ovom rešenju a koje su relevantne za ocenu osnova odgovornosti tužene za traženu naknadu materijalne štete. Sledom toga će odlučiti o tužiočevom zahtevu i za tu odluku dati jasne i argumentovane razloge, zasnovane na adekvatnoj primeni materijalnog prava.

Kako odluka o troškovima spora zavisi od ishoda odluke o glavnoj stvari, to je i ona ukinuta shodno članu 166. stav 3. ZPP.

Sa izloženih razloga Vrhovni sud je odlučio kao u izreci ovog rešenja primenom člana 395. stav 2. ranije važećeg ZPP, u vezi člana 491. stav 1. važećeg ZPP ("Službeni glasnik RS" br. 125/2004 od 22.11.2004. godine, sa primenom od 23.02.2005. godine).

Predsednik veća-sudija

Nikola Stanojević, s.r.

Za tačnost opravka

Upravitelj pisarnice

Mirjana Vojvodić

dc